

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

REVUE HELLÉNIQUE
DES DROITS DE L'HOMME

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

99

2024

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

REVUE HELLÉNIQUE DES DROITS DE L'HOMME

REVUE TRIMESTRIELLE
DES LIBERTÉS PUBLIQUES ET DES DROITS SOCIAUX

Ιδρυτής - Fondateur
PETROS J. PARARAS
Vice-Président émérite
du Conseil d'État,
Professeur de droit public

Διατίθενται και οι κάτωθι “Τόμοι εκτός Σειράς”

- I/2003: Κράτος δικαίου και προστατευόμενη εμπιστοσύνη*
II/2004: Δικαιοσύνη και Δικαιώματα του Ανθρώπου
[J. Rawls - J. Habermas] – Το εθιμικό διεθνές δίκαιο
III/2005: Κράτος δικαίου και αρχή της αναλογικότητας (α' μέρος)
IV/2006: Κράτος δικαίου και αρχή της αναλογικότητας (β' μέρος)

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

**ΤΟΜΟΣ XXVI
N° 99/2024**

Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ν. ΑΓΓΕΛΗΣ, δ.ν., Χρ. ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ, δ.ν., Β. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ, *πάρεδρος ΣτΕ*, ΧΑΡΑΛ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, *αναπλ. καθηγητής (Πάτρα)*, ΘΕΟΔ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ, *αναπλ. καθηγήτρια (Αθήνα)*, ΕΥΘ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, *σύμβουλος ΣτΕ*, Θ. ΑΡΑΒΑΝΗΣ, *σύμβουλος ΣτΕ*, Δ. ΒΑΝΔΩΡΟΣ, *πάρεδρος ΣτΕ*, Δ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, *πάρεδρος ΣτΕ*, ΣΠ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, *επίκουρος καθηγ. Νομικής Αθηνών*, Μ. ΓΑΒΟΥΝΕΛΗ, *λέκτωρ Νομικής Αθηνών*, Γ. ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ, *επίκουρος καθηγ. Νομικής Αθηνών*, ΙΩΑΝ. ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ, *αναπλ. καθηγητής (Αθήνα)*, Γ. ΔΕΛΛΗΣ, *επίκουρος καθηγ. Νομικής Αθηνών*, ΙΩΑΝ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, *εισηγητής ΣτΕ*, Δ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ, *πάρεδρος ΣτΕ*, Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ, *επίκ. καθηγητής (Αθήνα)*, ΕΛΕΝΗ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, *επίκουρη καθηγήτρια Νομικής ΔΠΘ*, ΓΕΩΡΓ. ΚΑΜΙΝΗΣ, *επίκ. καθηγητής (Αθήνα)*, Ι. ΚΑΡΚΑΛΗΣ, *πάρεδρος Ελεγκτ. Συν., διδ. Παντείου*, ΗΛ. ΚΑΣΤΑΝΑΣ, δ.ν., *Νομ. Υπηρεσία Υπ. Εξωτερικών*, Γ. ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ, *καθηγητής ΔΠΘ*, ΑΝΤ. ΚΕΧΡΗΣ, *δικηγόρος, δ.ν., ΒΑΣ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ, δ.ν., Κ. ΚΟΝΙΔΙΤΣΙΩΤΟΥ-ΚΟΛΛΙΑ, παράεδρος ΣτΕ*, ΞΕΝ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, *καθηγητής Πανεπ. Πελοπ., ΣΤΑΥΡ. ΚΤΙΣΤΑΚΗ, παράεδρος ΣτΕ, αναπλ. καθηγ. (Πάντειο)*, ΕΙΡΗΝΗ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ, δ.ν., ΣΤΑΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ, *πάρεδρος ΣτΕ*, ΗΛ. ΜΑΖΟΣ, *σύμβουλος ΣτΕ*, ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ, *εισηγητής ΣτΕ*, ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΟΥΔΑ, *δικηγόρος, LLM διεθνούς δικαίου*, Ν. ΜΗΛΙΩΝΗΣ, *σύμβουλος Ελεγκτ. Συν., διδ. πολ. επ., ΙΩΑΝ. ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, εισηγητής ΣτΕ*, Χρ. ΜΟΥΚΙΟΥ, *δικηγόρος, δ.ν., ΜΕΛ. ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ, λέκτωρ (Πάντειο)*, Κ. ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ, δ.ν., ΔΗΜ. ΜΠΕΛΑΝΤΗΣ, δ.ν., ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *πάρεδρος ΣτΕ, δ.ν., Χρ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, εισηγητής ΣτΕ*, ΞΕΝ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, *επίκ. καθηγητής (Θεσσαλία)*, ΧΑΡΗΣ ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, *αναπλ. καθηγητής Νομικής (Κύπρος)*, ΕΥΓ. ΠΡΕΒΕΔΟΥΡΟΥ, *επίκ. καθηγήτρια ΑΠΘ*, ΒΑΣ. ΣΑΡΑΝΤΗ, δ.ν., Χρ. ΣΙΤΑΡΑ, *πάρεδρος ΣτΕ*, ΕΥΣΤ. ΣΚΟΥΡΑ, *εισηγήτρια ΣτΕ*, ΑΘΑΝ. ΣΥΚΙΩΤΟΥ, *αναπλ. καθηγήτρια ΔΠΘ*, ΓΕΩΡΓ. ΣΩΤΗΡΕΛΗΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, Μ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ, *πάρεδρος ΣτΕ*, ΜΑΡΙΑ ΤΕΛΑΛΙΑΝ, *νομ. σύμβουλος Υπ. Εξωτερικών*, ΕΥΑΓΓ. ΤΖΙΡΑΚΗ, *Πάρεδρος ΣτΕ, ΔΜΣ Δημ. Δικαίου*, ΔΗΜ. ΤΟΜΑΡΑΣ, *πάρεδρος ΣτΕ, δ.ν., ΑΛ. ΤΡΑΝΤΑ, διδ. ν., Γ. ΤΡΑΝΤΑΣ, δ.ν., ΜΑΡΑ. ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΙΩΤΗ, παράεδρος ΣτΕ*, ΧΑΡΑΛ. ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ, δ.ν., *LL.M. (Heidelberg)*, ΔΙΟΝ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ, *επίκ. καθηγητής (Κομοτηνή)*, ΑΛΤΑΝΑ ΦΙΛΟΥ, δ.ν., *ερευνήτρια (Heidelberg)*, ΠΗΝ. ΦΟΥΝΤΕΔΑΚΗ, *καθηγήτρια (Πάντειο)*, Ν. ΦΡΑΓΚΑΚΗΣ, *δικηγόρος*, ΒΑΣ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, *καθηγητής (Πάντειο)*.

Γραμματεία

ΧΑΡΑΛ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΥΘ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΠ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ, Γ. ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ, ΞΕΝ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, Κ. ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δ. ΤΟΜΑΡΑΣ, ΒΑΣ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Επιστημονική Επιτροπή

Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, Ν. ΒΑΛΤΙΚΟΣ, *πρ. δικαστής ΕΔΔΑ*, ΑΠ. ΓΕΡΟΝΤΑΣ, *αναπλ. καθηγητής (Κομοτηνή)*, Κ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ, *ακαδημαϊκός*, ΤΖ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΣΤΡΑΓΓΑ, *καθηγήτρια (Αθήνα)*, ΝΙΚΗ ΚΑΛΤΣΟΓΙΑ - ΤΟΥΡΝΑΒΙΤΗ, *καθηγήτρια (Πάντειο)*, ΑΡΓ. ΚΑΡΡΑΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, Γ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ, *ομ. καθηγητής (Αθήνα)*, Φ. ΚΟΖΥΡΗΣ, *καθηγητής (Θεσσαλονίκη)*, ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΑ - ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, *καθηγήτρια (Θεσσαλονίκη)*, ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΚΟΥΛΗ - ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, *δικηγόρος*, Κ. ΚΡΕΜΑΛΗΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, Π. ΛΑΖΑΡΑΤΟΣ, *καθηγητής Νομικής (Αθήνα)*, ΑΝΔΡ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ, *αναπλ. καθηγητής (Πάντειο)*, Σ. ΛΥΤΡΑΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΑΡ. ΜΑΝΕΣΗΣ, *ακαδημαϊκός*, Γ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *ακαδημαϊκός*, Κ. ΜΑΥΡΙΑΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΕΛΙΣ. ΜΠΕΣΙΛΑ - ΜΑΚΡΙΔΗ, *καθηγήτρια (Πάντειο)*, ΑΝΤ. ΜΠΡΕΔΗΜΑΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΗΛ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, *καθηγητής (Πάντειο)*, ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΠΑΣΑΒΒΑΣ, *δικαστής στο ΠΕΚ*, ΠΕΤΡ. ΠΑΡΑΡΑΣ, *αντιπρόεδρος ΣτΕ*, *καθηγητής (Κομοτηνή)*, ΠΡΟΚ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΣΤ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ, *καθηγητής (Πάντειο)*, ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ, *δικαστής στο ΕΔΔΑ*, ΕΜΜ. ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ, *ακαδημαϊκός*, Ι. ΣΑΡΜΑΣ, *σύμβουλος Ελ. Συν., δ.ν.*, ΕΠ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, *ακαδημαϊκός*, ΔΙΟΝ. ΣΠΙΝΕΛΛΗΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΦΙΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΑΓΚΟΣ, *καθηγητής (Θεσσαλονίκη)*, ΑΝΑΣΤ. ΤΑΧΟΣ, *καθηγητής (Θεσσαλονίκη)*, ΣΤΑΜ. ΤΖΙΤΖΗΣ, *Directeur de recherches CNRS και (Paris II)*, ΣΠ. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ, *καθηγητής (Αθήνα)*, ΑΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ, *καθηγητής (Κομοτηνή)*, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, *καθηγητής (Θεσσαλονίκη)*.

Comité Scientifique

FRANCESCO D' AGOSTINO, *professeur (Rome)*, PH. ARDANT, *professeur (Paris II)*, G. COHEN-JONATHAN, *professeur (Paris II)*, JEAN-PAUL COSTA, *juge à la Cour Europ. des Droits de l'Homme*, EMM. DECAUX, *professeur (Paris II)*, FR. DELPÉRÉE, *professeur (Louvain la Neuve)*, *membre de l'Institut de France*, CHANTAL DELSOL, *professeur (Univ. de Marne-La-Vallée)*, PIERRE DELVOLVÉ, *professeur (Paris II)*, THOMAS DOURAKI, *Docteur en droit, conseiller juridique au Ministère de l'Économie nationale (Athènes)*, GUILLAUME DRAGO, *professeur (Paris II)*, LOUIS FAVOREU, *professeur (Aix-Marseille)*, PAULO FERREIRA DA CUNHA, *professeur (Portugal)*, JEAN-FR. FLAUSS, *professeur (Paris II)*, M. FROMONT, *professeur (Paris I)*, YVES GAUDEMET, *professeur (Paris II)*, JEAN GICQUEL, *professeur (Paris I)*, MARY ANN GLENDON, *professeur (Harvard Law School)*, PETER HÄBERLE, *professeur (Bayreuth)*, JOSEF ISENSEE, *professeur (Bonn)*, JEAN-J. ISRAEL, *professeur (Paris XII)*, PHILIP KUNIG, *professeur (Berlin)*, ANDRÉE LAJOIE, *professeur (Montréal)*, PIERRE LAMBERT, *vice - président de l'Institut International des Droits de l'Homme - René Cassin*, MASS. LUCIANI, *professeur (Rome)*, JEAN MORANGE, *professeur (Paris II)*, ALAIN RENAULT, *professeur (Paris IV)*, GEORG RESS, *professeur, juge à la Cour Europ. des Droits de l'homme*, DOM. ROUSSEAU, *professeur (Montpellier I)*, CHRIST. STARCK, *professeur (Göttingen)*, FR. SUDRE, *professeur (Montpellier)*, PAUL TAVERNIER, *professeur (Paris Sud)*, FR. TERRÉ, *professeur, membre de l'Institut de France*, MICHEL TROPER, *professeur (Paris X)*, M. VERPEAUX, *professeur (Paris I)*, JOSÉ WOEHLING, *professeur (Montréal)*, ELIS. ZOLLER, *professeur (Paris II)*, MANFR. ZULEEG, *professeur (Frankfurt am Main)*.

Direction

ANT. BREDIMAS, P. PARARAS, EP. SPILIOTOPOULOS
PHIL. SPYROPOULOS, SP. FLOGAΪΤIS

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Έκδοση/διαχείριση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε. – ΑΘΗΝΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Γραφεία Αθήνας

• Ιπποκράτους 23, Τ.Κ. 10679, τηλ.: 210 33.87.500 - fax: 210 33.90.075

Γραφεία Θεσσαλονίκης

• Φράγκων 1, Τ.Κ. 54626, τηλ.: 2310 535.381 - fax: 2310 546.812
• Εθνικής Αμύνης 42, Τ.Κ. 54621, τηλ.: 2310 244.228-9 - fax: 2310 244.230

<http://www.sakkoulas.gr> • info@sakkoulas.gr

Ετήσια συνδρομή

Φυσικά πρόσωπα 75 €, Εταιρίες 120 €

Φοιτητές / Δικαστές / Ασκούμενοι 55 €, Συνδρομή εξωτερικού 140 €

Τιμή τεύχους: 25 €

ISSN: 1108-4456 Κυκλοφορία: 3μηνιαία

Κείμενα για δημοσίευση (δισκέτα και δύο τυπωμένα αντίτυπα), καθώς και βιβλία ή ανάτυπα για παρουσίαση αποστέλλονται στη διεύθυνση: Πέτρος Ι. Παραράς, Πατησίων 67, 104-34 Αθήνα, τηλ. 210 8210840 ή στο e-mail: libertas@otenet.gr

Τα αποστέλλόμενα κείμενα δεν επιστρέφονται

REVUE HELLÉNIQUE DES DROITS DE L'HOMME

Édition plurilingue

Éditeur: SAKKOULAS PUBLICATIONS S.A.

23, rue Ippokratous, GR-10679 Athènes

tél.: +30 2103387500 • fax: +30 2103390075

<http://www.sakkoulas.gr> • e-mail: info@sakkoulas.gr

Manuscrits et livres doivent être adressés à:

Petros Pararas, professeur de droit public

67, rue Patission, Athènes (104-34), Grèce. Tél.: 210 8210840 • FAX: 210 8234085

e-mail: libertas@otenet.gr

© Petros J. Pararas

Σύντμηση για παραπομπές: ΔΤΑ Ν° 99/2024, σελ.

Cette REVUE peut être citée: RHDH Ν° 99/2024, p.

Περιεχόμενα – Table des matières**I. Μελέτες**

- 9 ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ *Η δικαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου στη διχοτόμο κρατικής ασυλίας και ατομικής διεκδίκησης επανορθώσεων για σοβαρά εγκλήματα πολέμου/κατά της ανθρωπότητας. Θέση και ρόλος του εθνικού δικαστή. Νεότερες εξελίξεις και μια κριτική ανασύνθεση.*
-
- 35 ΕΛΕΝΗ ΤΡΟΒΑ *Δίκαιο της πολιτιστικής κληρονομιάς ή Δίκαιο του πολιτισμού. Όσα μας έμαθε το φλαμένκο και η Agenda 2030.*
-
- 71 THOMAS SIRET *L'appropriation sociale québécoise de l'aide médicale à mourir et sa possible appropriation française.*
-
- 95 ΜΑΡΙΑ-ΛΟΥΙΖΑ ΔΕΥΤΟΥ *Δημόσιο συμφέρον και δικαίωμα στην υγεία: μια δύσκολη συνύπαρξη. Διλήμματα και προοπτικές στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*
-
- 121 ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ ΜΠΑΤΣΟΥΛΑΣ *Η συνταγματική προστασία των περιβαλλοντικά επιβλαβών ιδιωτικών δραστηριοτήτων. Μια επισκόπηση της πάντοτε επίκαιρης σχετικής συζήτησης στη γερμανική έννομη τάξη επί τη βάση του συνταγματικού δικαιώματος στην ιδιοκτησία.*
-
- 137 ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΟΥΡΟΥΝΔΗΣ *Από την υπέρβαση του μετεμφυλιακού τραύματος στη φασιστική απειλή. Παλιές και νέες ερμηνείες του άρθρου 29 παρ. 1 του Συντάγματος.*
-

II. Επίκαιρα θέματα

- 159 ΤΑΚΗΣ ΒΙΔΑΛΗΣ *Η επίδραση της τεχνολογίας στη δημοκρατία.*
-
- 175 ΣΤΑΘΗΣ-ΡΑΦΑΗΛ ΠΑΣΓΙΑΝΟΣ *Κομματική δημοκρατία και ελευθερία του λόγου. Η απαγόρευση ως ετερογονία των σκοπών. Μέσα από τα παραδείγματα της Ιταλίας, της Τουρκίας και του Πακιστάν.*
-

III. Παρατηρήσεις Νομολογίας

- 197 ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ *Σχολιασμός της απόφασης “NextGenerationEU” (6.12.2022) του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας για το Ταμείο Ανάκαμψης.*
- 209 ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ *Συμπεράσματα από την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με τους περιορισμούς και τις υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας.*
- 223 ΜΠΙΑΝΚΑ ΨΑΡΑΚΗ-ΦΥΤΡΟΥ *Η αλληλεπίδραση του Κανονισμού 2016/679 (ΕΕ) και της Οδηγίας 2002/58 (ΕΕ) e-privacy στον τομέα του Μηχανισμού Συνεργασίας και Συνεκτικότητας που προβλέπεται στον ΓΚΠΔ, υπό το πρίσμα της υπ’ αρ. 449209/2022 απόφασης του γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας.*

IV. Varia

- 237 ΚΩΣΤΑΣ Α. ΠΙΣΠΙΡΙΓΚΟΣ *Η παλίρροια του πολιτικού μύθου.*

V. Βιβλιογραφία

- 241 *A’ Κριτικά Σημειώματα – Recensions*
 ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ, *Νεότερη Πολιτική Θεωρία, 2023 (Πέτρος Ι. Παραράς).*
 ΕΥΓΕΝΙΑ ΣΑΧΠΕΚΙΔΟΥ (επιμ.), *Δίκαιο και Πολιτική. Τιμητικός Τόμος για τον Πέτρο Στάγκο.*
 ADAM SAGAN, *Rückwirkende Rechtsprechungsänderung (Γιώργος Τράντας).*
 KATHARINA Ó CATHAOIR, *Children’s Rights and Food Marketing (Γιώργος Τράντας).*
- 247 *B’ Παρουσιάσεις Βιβλίων*